

sense que es puguin qualificar de desencaminades són, doncs, més problemàtiques que l'admesa. —

⁹ En el ms. B. de les *VidesR*, allà on el ms. bàsic P porta *estrangolà-lo*, f° 11v2, p. 49. Amb *-n* «si tu havies gran set, que cuydasses escanar», St. Vicent F, *Serm.* II, 272.25; és la usual avui a la V. Ferrera (Tor, 1932) i Benasc (Ferraz, 54); en l'alt-arag. de Bielsa es pronuncia encara amb la *-nn*- doble etimològica «mira que t'eskanno!», 1965; cf. leon. *esgañar* «estrangular, ahogar apretando el cuello fuer-
temente» (*RHi.* xv, 4). Eiv. *escanyat* «ronco, afónico» (PzCabrero). — ¹⁰ «Fera vinyaça / --- / larga talada, / lobacejada, / sens morgonar / ni scanyotar / los ceps molt vells», JRoig (*Spill*, 13414). — ¹¹ *S'askanúse* 's'ennuega', Areu de V. Ferrera, 1973. ¹⁵

nyó, canyoc(a), V. *canya Canyo*, V. *cano Cànyom*, *-nyomar*, *-nyomàs*, V. *cànem Canyot, canyota, canyu-lla, canyutet*, V. *canya*

⁵ CAOBA, del taíno *kaóban* (Santo Domingo) per conducte del cast. *caoba* [1535]. □ 1.ª doc.: c. 1800, Baró de Maldà: «--- del presbiteri --- los pùlpits, molt capazos, de fusta de *caboba* o semblansa de ella, ab molt treball de escultura», *Excursions*, p. 13. DCEC I, 650a.

Caolí, pres del fr. *kaolin* [1712] i, aquest, de *Kao Ling* nom propi de lloc en el Nord de Xina, d'on es va extraure primer.

CAOS, pres del ll. *chaos* i, aquest, del gr. *χάος*, *-ovs*, 'abisme, espai immens i tenebrós que existia abans de la creació del món'. □ 1.ª doc.: Llull. També en Jaume Roig (*AlcM*), en Fc. Alegre (*DAG.*), i ja l'havia usat en tres passatges el Comanador Stela (c. 1400): «*cabos* confús lausant fochs tenebrosos» (37, Alart, *InuLC*).

DERIV.: *Cadòtic* [Verd., *Atl.*], pres del fr. *chaotique*, que sembla haver estat la llengua on es formà si bé apareix primer com a b. ll. *chaoticus* [1702], però veg. DCEC I, 630. *Caotisme*.

CAP, del ll. CAPUT, 'cap (del cos)', etc., que essent neutre (tot i declinar-se *capitis*, etc.), i per tant CAPUT en acusatiu, apareix en les seves formes romàniques com si aviat s'hagués reemplaçat per CAPU. □ 1.ª doc.: c. 1200.

Ja apareix en les *Homilies* (llavors en la forma *cab*, amb la sonora que hem d'esperar en la fonètica de l'època, veg. la meua nota en el *BHisp.* LXIII, 1961): «Diable exajet Nostre Seïnor, qui és *cab* de totz òmens», f° 6v4. Per al cap humà ja el tenim també en molts textos des del S. XIII: «son escut abraçat, e son capell de ferre en lo *cap*», Jaume I, *Cròn.*, 24 (passatge que sembla venir ja de la *Gesta*), «gità aquells besants sobre lo *cap* del mercader», Llull (*Merav.* I, 165, O. C.). No caldrà detenir-se gaire en documentació, accs. i frases, ja ben exposades en els altres diccs.

En romànic, en el significat primitiu, li ha fet forta concurrència el ll. vg. *CAPŪTA*, que el va reemplaçar en port. i cast. (port. i cast. ant. *cabeça*) (cf. infra), i el ll. vg. *TĒSTA* que, fora del català (on s'observa el procés contrari), ha anat guanyant-li terreny en les llengües de França i Itàlia; avui en aquest país es conserva *capo* (i var. fonètiques) a tot el Centre del lombard, en gallurès i en reto-romànic, i coexistent amb *TESTA* a Toscana i amb altres tipus a tot el Mezzogiorno, llevat de Sicília i punta de Calàbria, on s'usa *testa* com a la resta del país: *AJS*, 93. A França, en el període més antic, trobem *CAPUT*, com a fr. ant. *chief* i oc. ant. *cap, chap*, després aquest reclus quedant reduït a tot el Nord a les accs. secundàries, i a quasi tot el territori occità (llevat sobretot la zona més meridional del gascò i el llenguadocià).

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS:

canar, acanar, acanador, recanar, recana, recanador, canada, canadelles (canadeles), canadell (canadel), canyada, canyada real, canada 'canyada', encanyar-se, canyar, canyer, canyet, canyar i canar 'canyet', canarissa, canat, canyat, canaula, canyiula, escanyolit, escanyaulit, canyella 'tíbia', canilla, canella, canell, canyell, canyelló, canelló, canyella i canella 'nom d'espècia', canyeló, canyellada, canyellat, canyeller, escanyellar, escanyelladura, canyis 'teixit de canyes', canyissos, Casa del Canyissé(r), canis, canyissa, canyis 'planta d'estany', canyissar, canyissada, canyissat, canyisser, canyissets, canyissot, acanyissar, encanyissar, encanyissada, canó, canonet, canoneter, canonera, canonada 'tub d'un líquid', encanonar, encanonada f., encanonat adj., acanonat, canonar, canonada 'tronc mig cremat', canonejar, canoneig, canonador, canonaire, acanonar, acanonament, acanonejar, canyó, acanyonar, encanyonar, encanyonada, escanyonar, escanyonadura, canòt, acanotat, canyot, canyota, canoca, canyoca, canyoc, acanocat, cànula, canut, canyut, canyutet, canutar, canuda, la Canuda, Canudes, canudera, acanyat, acanarse, aganyit, aganyir-se, L'Aganyit, aganiit, encanar-se, ca encanadis, escanyar, acanyejar, escany, escanyadis, escanyador, escanyadora, escanyadura, escanyall, escanyament, escanyat; escanyissar-se, escanyonar, escanyotar, escanyussar-se, rescanyar, escanyabarbes, escanyabruixots, escanya-ca, escanyacabres, escanyagats, escanyagossos, escanyaguilles, escanyallops, escanyamarits, escanyamullers, escanyapits, escanyapobres, escanyapolla, escanya-rals, escanyavelles, escanyavella, escanyavicaris, canyarada, Canyardo, canyufla, canyusa, acanyolat, acanyolir, acanyolit, canyaferla, canyaferla, canyaferla, canyafelera, canyafel, canyapita, canyafistola, canya-xiula, canya-xisca, canyafistula, canyamel, canyamelar.

Canyamàs, V. *cànem Canyamel, canyamelar*, V. *canya* · *Canyamis, canyamissa, canyamó* (pres aquest del cast. *cañamón* [1495, DCEC I, 648a40-41] *Canyar, canyarada, canyaret, canya-xisca, canya-xiula, canyeló, canyell, canyella, canyellada, canyelló*, V. *canya Cànyem*, V. *cànem Canyer, canyel, canyeta, canyis, canyissa, canyissada, canyissar, canyisser, canyiula, ca-*